

2.

Om de Tilskud til dansk Aandsliv, der i Reformationstiden ydedes af Morsingboere.

Foredrag af H. F. Rørdam 20. Juli 1898.

Vi hørte nylig, at de gamle Trækirker paa Mors forholdsvis sent afløstes af Stenkirker. Denne Kjendsgjerning kan dog næppe tjene som Bevis paa, at det har staaet ringe til med Morsingboernes religiøse Sands, da vi i Øens talrige (32) Kirker have et talende Vidnesbyrd om det modsatte. Midtpunktet for Mors's kirkelige Liv var i den senere Middelalder Dueholm Kloster (fra Valdemar Atterdags Tid), og da Øens eneste Skole fandtes i dette Kloster²⁾,

²⁾ Om Dueholm Kloster findes fortræffelige Oplysninger i Indledningen til O. Nielsens Udgave af «Dueholms Diplomatarium» (1872);

maa vi vel ogsaa tilregne denne Klosterskole en Del af Æren for, at der i Reformationstiden fra Mors udgik betydelige Mænd, der have kastet saa stor Glands over deres Fødeø, at der i den almindelige Bevidsthed synes at have været en vis Tilbøjelighed til at gjøre Morsø til Moderskjødet for Mænd, der nød særlig Anseelse for deres Virksomhed i Aandslivets Tjeneste¹⁾ — ligesom Tilfældet senere hen i det 16de Aarhundrede blev med Ribe. Vi skulle imidlertid ikke her opholde os ved løse Gjætninger, men søge en fastere historisk Grundvold for, hvad vi have at meddele om mærkelige Morsingboere fra Reformationstiden.

Først skal da omtales, at Slægten Sadolin, der har en saa betydelig Repræsentant blandt vore Reformatorer som Mester Jørgen Jensen Viberg ell. Sadolin, stammer fra Mors, hvor den nævnte Reformators Farfader, Christen Jensen, var Herredsfoged. Familienavnet var egentlig Sadelmager, hvilket senere latiniseredes til Sadolinus. Tiden tillader os ikke at give en udførlig Fremstilling af ovennævnte M. Jørgen Jensens betydningsfulde Virksomhed i Reformationens Tjeneste, først i Viborg, siden i Odense og Kjøbenhavn, og endelig atter i Odense (1537—60) som Fyns Stifts første evangeliske Superintendent eller Biskop. Som en Mærkelighed kan dog fremhæves, at denne Mand er vor Hjemmel for, at det ogsaa var en Morsingbo, der lagde Reformationen i Viborg de største Hindringer i Vejen og saaledes vistnok var den aandskraftigste blandt den katholske Kirkeordens Forsvarere i denne Stad. »Mester Morsing af vor Røverkule [3: Domkapitlet], som vi endnu have i Viborg«, saaledes betegner Sadolin i sit kraftige Sprog denne Mand, der mødte

men Skolen har han ikke kjendt; dens Tilværelse fremgaar dog af et i K. S. 3. R. III, 728 meddelt Brev, der tillige viser, at Skolen i Dueholm efter Reformationen flyttedes til Nykjøbing.

¹⁾ Saaledes gjøres den berømte Skribent Christiørn Pedersen undertiden til en Morsingbo, uden at denne Angivelse dog har nogen virkelig historisk Grund at hvile paa.

som Udsending fra Viborg Domkapitel ved Herredagen i Kjøbenhavn 1530, ved hvilken Sadolin ogsaa var tilstede i de evangeliske Prædikanter's Flok¹⁾. Jeg antager, at »Mester Morsing« er den samme Mand, der ellers er os bedst bekendt under Navnet: Mester Anders Skovgaard (saaledes skrev han sig selv), og som var Ærkedegn i Viborg Kapitel i det mindste fra 1524 af²⁾. At denne Anders Skovgaard havde Forbindelse med Mors, fremgaar bl. a. deraf, at han i Dueholm Kloster lod de Messer læse, som han paa Grund af Reformationens Fremgang ikke kunde faa læst i Viborg Domkirke³⁾. Som Repræsentant for Viborg Kapitel var han indkaldt til Møde i Odense i Januar 1537⁴⁾, da et Udkast skulde gjøres til en ny Kirkeordning. Hans Underskrift paa Udkastet viser, at han kun modstræbende og med stærke Forbehold gik ind paa, hvad han dog ikke kunde faa ændret⁵⁾. Senere synes han at have opfattet det som sin Hovedopgave at værne om Kapitlets Gods, hvortil han ved sin store Forretningsdygtighed i høj Grad egnede sig⁶⁾. For øvrigt overlevede han Reformationens Indførelse i mange Aar. Han døde nemlig først 7. Jan. 1554⁷⁾. Alt tyder paa, at han har været en betydelig Mand, om end hans Evner maaske nærmest have gaaet i administrativ Retning, som Tilfældet var med ikke faa af den heldende Romerkirkes bedste Mænd i hine Tider. Det i dybere Forstand kirkeordnende blev Reformatorernes Sag, og blandt disse indtager, som sagt, »Mester Morsings«

¹⁾ Rørdam, M. Jørgen Jensen Sadolin, S. 12.

²⁾ Heise, Diplomatarium Viborgense, S. 159.

³⁾ Nielsen, Dueholms Diplomatarium, Indledn. S. XX ff.

⁴⁾ Kirkehist. Saml. II, 588.

⁵⁾ »Med Forbehold af enhvers Ret, der frygter Gud, og indtil en almindelig Kirkeforsamling vedtager og bestemmer noget andet og bedre« — kun under denne Form gav And. Skovgaard sin Underskrift paa de vedtagne Religionsartikler (s. Cragii Hist. Chr. III. ed. Gram. Addit. p. 86).

⁶⁾ Herom foreligger mange Vidnesbyrd i Diplom. Vibergense.

⁷⁾ Ny kirkehist. Saml. V, 346—7.

Modstander M. Jørgen Jensen Viberg eller Sadolin en fremragende Plads.

Medens den nævnte Morsing kun uvillig og modstræbende stillede sine Kræfter til Raadighed for den ny Tingenes Orden, gjælder dette derimod ikke en anden Mand, som vi med Føje kunne regne til hin Tids berømte Morsingboere, nemlig Kong Christiern II's tro Sekretær, Dr. jur. & med. Christiern Winter. Snarere maa denne Mand regnes til Blænkercjeden, som gik forud og banede Vej for Hæren, der fulgte.

Slægten Winter var gammel paa Mors; flere af dette Navn hørte til den lavere Adel, der i Levemaade og øvrige Livsforhold ikke adskilte sig meget fra Bondestanden. Herregaarden Nandrup paa Mors synes at have været Stam-sæde for den adelige Gren af Slægten¹⁾. Vor Christiern Winter forekommer 1521 som kongelig Sekretær, da Dr. Matthias Gabler fra Stutgard, en af de Udlændinge, Kong Christiern II indkaldte for at fremme Reformationen ved Kjøbenhavns Universitet, tilegnede ham sit Hædersdigt til Kongen²⁾. Naar det tages i Betragtning, hvor nøje Chr. Winter var knyttet til Christiern II, ligger den Formodning nær, at han har haft en ikke uvæsentlig Del i de Love og Foranstaltninger, hvorved Kongen i de sidste Aar af sin kortvarige Regjering søgte at berede Overgangen til ny Forhold, særlig paa Skolens og Kirkens Omraade. Da Kongen 1523 maatte forlade Landet, fulgte Chr. Winter ham i Udlændigheden og var ham en af hans mest paa-lidelige og hengivne Mænd under trange og vanskelige Forhold. Han deltog efter Kongens Ønske med Hans Michelsen og Provst Hans Hansen i den danske Oversættelse af Erasmus's Udgave af Ny Test., der udkom 1524³⁾. Naar det senere bemærkes, at Præsten Niels Winter i Karby

¹⁾ Dueholm Diplomatarium (s. Reg. u. Winter).

²⁾ Script. rer. Dan. VIII, 485.

³⁾ Allen, De rebus Christiani Secundi exulis, p. 80 sq.

paa Mors († 1557) ejede netop denne Udgave af Ny. Test.¹⁾, ligger den Formodning ikke fjernt, at den nævnte Præst har været en Broder til den kongelige Sekretær, der havde deltaget i Skriftets Overførelse til det danske Sprog. Siden blev Chr. Winter brugt i mange andre Hverv. En kort Tid var han i Mecheln Lærer for Kongens Børn, men da det kom den ivrig katholsksindede Statholderinde i Nederlandene for Øre, at han lærte Børnene Fadervor og Englehilsenen (Ave Maria) paa Dansk, maatte han efter hendes Befaling vige Pladsen. Under sit Ophold i Udlandet har han vistnok erhvervet de akademiske Grader i Rets- og Lægevidenskabene, som han besad. Hans juridiske Kundskaber kom ham til Nytte, da han i flere Aar var Kongens Advokat ved Rigs-kammerretten i Speir og Regensburg; hans Indsigt i Medicinen skaffede ham, efter at Christiern II havde gjort sit ulykkelige Tog til Norge og var bleven ført som Fange til Sønderborg, Ansættelse hos Hertug Albrecht af Meklenborg. Det var formodentlig i dennes Følge, han var i Kjøbenhavn under Belejringen 1535—6. I ethvert Tilfælde var han senere i Hertugens Tjeneste, da han 1537 udgav et medicinsk Skrift om Midler mod Poda-gra og Gigt. Paa Titelbladet skriver han sig: Christistella Chymonius (o: Christ-Stiern Winter), Dr. jur. utr. & med., Advokat ved den kejserlige Kammerret og Hertug Albrecht af Meklenborgs Raad og Medicus. Et endnu bevaret Exemplar af Skriftet har foran Forfatterens Tilskrift til »Mester Jørgen, Præst i Kjøbenhavn«, det er den tidligere nævnte Jørgen Sadolin, til hvem Winter altsaa sikkert har staaet i Venskabsforhold²⁾. Om han senere er kommen tilbage her til Landet, som det er formodet³⁾, maa henstaa uafgjort; men i ethvert Tilfælde er det klart, at han har været en betydelig Personlighed, som det er en Ære for Mors at have fostret.

¹⁾ Kirkehist. Saml. 3. R. I, 179.

²⁾ Kirkehist. Saml. 3. R. III, 238 f.

³⁾ Allen l. c.

Dette gjælder i endnu højere Grad en anden Morsingbo, som fortrinsvis var knyttet til Kjøbenhavns Universitet og i sin Tid var dets Ære og Stolthed.

I Overgangstiden fra det gamle, middelalderlige Universitet til den nyere af Christian III oprettede protestantiske Højskole er der næppe noget Navn, som oftere møder os, end Dr. Christiern Torkelsen Morsings. Denne Mands Liv og Færd giver os et ganske godt Billede af hin Tids akademiske Vilkaar — baade de vidtløftige Vandringer og den mangesidige Lærdom. Jeg skal derfor meddele en Levnedsskildring af denne gamle Lærer, idet jeg haaber, at en saadan ikke vil være uden Interesse for dem, som nu færdes paa de Steder, hvor hans Vugge stod.

Han var født i Aaret 1485 paa Mors, hvorfor en anden af vore berømte Jyder, den lærde Hans Gram, kalder ham »en af vort Nørre-Jyllands Ornament«. Det kan med god Grund formodes, at han har gaaet i Skole i Dueholm Kloster, men om hans første Ungdom vide vi for øvrigt ikke mere, end hvad han paa sine gamle Dage bekendte: »at Gud havde udvalgt ham og ladet ham opføde og fremholde, først indenlands i Skolen, ved hans kjærlige og salige Forældres Flittighed, i al hans Barndoms og første Ungdoms Tid, og siden fremdraget ham udenlands ved fremmede Højskoler«. Naar vi vide, hvad han ogsaa beretter, at han besøgte mange Lande, og at hans Udenlandsrejser strakte sig gennem en lang Aarrække, saa kunne vi, med lidt Kjendskab til Tider og Forhold, dog nok danne os et Billede af hans Vandringer med Stav i Haand og Randsel paa Ryggen fra ét Lærdomssæde til et andet, undertiden alene, oftere i Flok og Følge med andre »Bacchanter«, under Savn og Farer, men oplivet og styrket ved Udsigten til at trænge ind til de ny Rigdomskilder af klassisk Smag og humanistisk Dannelse, som nys havde aabnet sig, og som udøvede saa stærk en Tiltrækning paa næsten alle den Tids livligere og mere velbegavede Hoveder. Han kom hjem hædret med akademiske Grader i tvende

Fakulteter, Vidnesbyrd om, at han ikke havde studeret for-gjæves. Han var nemlig baade Magister artium og Baccalaureus utriusque censuræ (d. e. baade i Kirke- og Kejser-loven). Efter sin Hjemkomst blev han Rektor ved Kjøbenhavns Skole og Vicarius ved Vor Frue Kirke. Det var Kapitlet, der antog og lønnede Rektoren, og Vicariet har maaske udgjort en Del af Lønnen, uden derfor at være en blot Sinecure, saa Morsing maaske er bleven præsteviet for at kunne besørge den tilhørende Altertjeneste. Aaret, da dette skete, kan vel ikke angives; men 1519 finde vi ham i den nævnte Lærervirksomhed, da han i dette Aar udgav en lille Samling grammatiske Skrifter til Brug for sine Disciple, blandt hvilke fandtes den siden bekendte Historieskriver Hans Svaning, der med Ærbødighed nævner Morsing som sin Lærer fra hine Dage. Det var ingen lille Opgave at være Rektor paa en Tid, da Skolens Discipeltal løb op til mange hundrede — det var den eneste Skole i Kjøbenhavn —; og led dette Tal end ikke ringe Indskrænkning, dengang Christiørn II efter Sigbriets Raad bød, at ingen maatte antages i Skolen, med mindre han selv kunde købe sin Kost, for at Byen ikke skulde fyldes med latinske Tiggere, saa blev der dog nok tilbage til at gjøre Skolemesterens Gjerning saare besværlig, saa meget mere som han næppe havde ret mange Medlærere til Hjælp.

I Aaret 1520 blev Morsing sendt udenlands af Kong Christiørn II for at hente nogle ny Lærere til Universitetet. Det var Kanslerens, Biskop Lage Urnes, Ønske, at han skulde henvende sig til Køl'n og Løwen om en theologisk Professor; men da han formodentlig havde faaet en anden Anvisning af Kongen, drog han til Wittenberg og fik derfra Mag. Martin Reinhardt og den tidligere nævnte Dr. Matthias Gabler med tilbage. Selv blev han ogsaa ved samme Tid Professor ved Universitetet; thi den nævnte Dr. Gabler omtaler ham som Universitetslærer 1521 i sit Æredigt til Christiørn II og berømmer den Flid og Smag, hvormed han holdt Forelæsninger over »de hellige Dig-

tere« — en Opmærksomhed, som Morsing gjengjældte ved at føje et latinsk Poem til Gablers Vers, hvori han sammenligner denne Forfatter med Homer, i hvilken Anledning den store Latiner Hans Gram har gjort den spydige Bemærkning: »Det gjør mig ondt for den brave Morsing, at han ikke har ydet dette sit Hykleri paa et bedre Sted; thi af saadanne Homeris, som denne Gablerus har været, har man i alle Lande ikke større Mangel end paa Fluor om Høsten. Jeg kan desmindre ynke ham for den slemme Spotteglose, som han har draget sig paa Halsen af en ved samme Tid, der har skrevet i Bredden af det Exemplar, jeg har brugt, disse Ord: *Mulum scabit mulus*«. Den nævnte Spotteglose har dog næppe, som Gram mener, noget Hensyn til de paagjældendes Betydning som Viden-skabsmænd, men er sikkert en kirkelig Modstanders Haansord mod de to luthersksindede Lærere. I Aaret 1522 valgtes Morsing til Universitetets Rektor, og han vedblev i Funktionen et Aar ud over den sædvanlige Tid, uden Tvivl fordi den store Forstyrrelse, som Kjøbenhavns Belejring 1523 forvoldte, ikke tillod noget nyt Rektorvalg til den i Statutterne bestemte Tid.

Efter at Kjøbenhavn var kommet i Frederik I's Vold, og medens Prælaterne og Rigsraadet søgte at undertrykke de Spirer til Reformationen, som havde vist sig især ved den høje Skole, fandt Morsing det saa uhyggeligt hjemme, at han frivillig eller tvungen af Omstændighederne opgav sin Plads ved Universitetet og atter begav sig til Udlandet. Det lader sig vel ikke gjøre at følge ham Skridt for Skridt, men nogle Spor af hans Vandreliv kunne vi dog paavise. 1527 træffe vi ham saaledes i Leipzig og Aaret efter i Köln. Da han paa det sidstnævnte Sted, efter, som han selv siger, at have besøgt ikke faa af Europas Højskoler, laa stille nogen Tid for at vente paa Brev fra Danmark, benyttede han Tiden til, »Ungdommen ved Kjøbenhavns Universitet til Gavn«, at udarbejde en latinsk Regnebog, som han tilegnede Domprovsten i Lund, Mester Klavs

Urne, som han baade hjemme og paa sine Rejser havde haft Lejlighed til at komme i venlig Berøring med. Fra Köln begav han sig endnu i Aaret 1528 til Universitetet i Løwen, hvor han optraadte som Docent i Arithmetik og Astronomi. Det var ikke hans Agt at blive her længe, da han stundede hjemad; men Professor Severinus Harling og dennes Husfæller overtalte ham dog til at blive Vinteren over og at fortsætte sine private Forelæsninger mod et passende Honorar. Til Brug ved disse Forelæsninger udgav han et kosmografisk Skrift, som var oversat fra Græsk i rimede Vers. Samtidig opholdt sig i Løwen tvende andre bekendte Nordboer, nemlig Adelsmanden Vincents Lunge, der siden spillede en stor politisk Rolle i Norge, samt Geble Pedersen (senere den første evangeliske Superintendent i Bergen), af hvilke den sidste ligesom Morsing fornemmelig syslede med Mathematikens Studium.

Imidlertid var der foregaaet en vigtig Forandring ved Københavns Universitet: dets myndige Kansler, Biskop Lage Urne, var død i Foraaret 1529, og nu var der intet i Vejen for, at Morsing atter kunde komme til at indtage den Lærerplads, som hans Kundskaber og øvrige Dygtighed gav ham fuld Adkomst til. Sikkerlig er han da atter traadt i Universitetets Tjeneste i Aaret 1529. Fra Slutningen af dette Aar have vi en Kvittering udstedt af ham i København for 50 Mark, som han havde modtaget af Hr. Anders Bille som Afdrag paa Betalingen for en Have, han havde overladt ham. I dette Document kalder han sig Vicarius i København. Det Vicarie, han havde, var S. Margrete Alter i Frue Kirke, der almindelig anvendtes til Underholdning for en Læsemester ved Universitetet. I Aaret 1530 fik han desuden Indtægten af Sæby Kirke (i Løve Herred) for tre ugentlige Forelæsninger, den ene over den hellige Skrift, de to andre over de gamle Sprog.

Endnu i August 1531 forekommer Morsing som Professor ved Universitetet; men Højskolens Forfald og Kampen mellem Katholikerne og Protestanterne drev ham snart

atter ud fra Hjemmet. Han paatog sig at være Hovmester for den unge, siden saa berømte Peder Oxe, og han gennemrejste nu paa ny en stor Del af Evropa. Som Steder, hvor han i længere Tid dvælede, kan nævnes Antwerpen, Paris, Italien, Montpellier og Basel. I Montpellier blev det medicinske Studium drevet med overordentlig Iver, og Morsing studerede med Lyst sin Yndlingsvidenskab og glædede sig over den Anseelse, Lægekunsten her nød. Han har etsteds — i hin Tids troskyldige Sprog — givet følgende Skildring af sine Oplevelser, fremsatte i Form af Opmuntringer til den unge Slægt:

»Dette vil jeg sige vore unge Mænd og Studenter, saa mange som ogsaa ere udvalgte af Gud at studere og bruge Lægedoms Kunst, til et Exempel og Eftersyn, at det sidste Universitet, der jeg studerede udi af Guds Naades Hjælp, ved Navn Mumpolier, liggendes udi Frankrig 200 Mile ovenfor Paris, er den ypperste høje Skole udi Lægedoms Kunst, som findes udi Kristenheden. Der stedes ingen Bissekræmmere med deres Knapsæk at give sig ud for det, som de aldrig lærte. Ja, der er saa stor og mærkelig Tilseelse med Lægedom og Lægedoms Kunst, at ingen maa fordriste sig til at give Nogen nogen indvortes Lægedom, uden de ere saa fremkomne i Lægedoms Visdom og Forfarenhed, at de ere blevne Doctores og dertil betroede og kjendte gode derfor af de allerypperste og lærdeste Mænd i Lægekunsten, som der mange findes. Hvo der ellers fordrister sig dertil, da bliver han paagreben og sættes paa et Asen og drives af Staden med raadne Æg og anden Urenlighed, med Orlov sagt, som man kaster paa hannem saa længe, til han med stor Haanhed kommer igjennem Byen.«

I Basel tog Christiern Torkelsen Morsing, saa vidt vides, Doctorgraden i Medicinen, og her modtog han 1537, efter at have tilbragt i alt fire og tyve Aar ved fremmede Højskoler, Kong Christiern III's Bud om at vende tilbage til Fædrelandet for at yde Hjælp ved Universitetets Gjen-

oprettelse. Efter at være hjemkommen blev et Professorat i Lægevidenskab ham overdraget, og som Højskolens første Rektor efter Restaurationen udkastede han i For- ening med Bugenhagen 1537 den første Plan for de Fore- læsninger og Øvelser, der skulde holdes. I de følgende Aar træffe vi ham deltagende i alle vigtigere Forhandlinger, som angaa Universitetet; navnlig synes hans praktiske Dygtighed og Erfaring at være kommen den høje Skole til Nytte i alle økonomiske Sager, og under den hyppige Vexel af Lærere, som fandt Sted i den første Tid, var han den vigtigste Bærer af den akademiske Tradition. Han valgtes atter til Rektor 1539, og samme Aar var han til- stede ved Herredagen i Odense i Anledning af Forhand- lingerne om Vedtagelsen af Universitetets Fundats. 1544 blev han af samtlige Professorer og uden Tvivl med Kon- gens Samtykke valgt til Universitetets Vicekansler, en Vær- dighed, der kun sjelden forekommer i Højskolens Historie. Ogsaa andre Tillidshverv betroedes ham.

I en lang Aarrække var Dr. Christiern Morsing den, der egentlig repræsenterede det medicinske Studium ved Københavns Universitet, da hans Medlærere i Fakultetet hyppig skiftede. Da en Pest udbrød i København 1546, og Højskolen opløstes, drog han, for at undgaa Smitten, med de andre Professorer til Knardrup Kloster, som den Gang tilhørte Universitetet. For dog at gjøre nogen Nytte, medens han »var fri for anden Forhindring«, som hans Embede paalagde ham, udgav han et lille Skrift om Aar- sagerne til Pesten og Midlerne imod den, og hertil følte han sig saa meget mere opfordret, som »Gud og hans Verdsens Øvrighed havde kaldet ham til at lære og bruge Lægekunst her i hans Fædrenerige«, og han haabede paa denne Maade at kunne yde de betrængte nogen Hjælp og Trøst. Skriftet tilegnede han Kansler Johan Friis til Tak »for den sønderlige og velvillige Fromhed, denne havde bevist imod ham, sønderlig siden han hjemkom af frem- mede Lande, i hvilke han havde været og rejst fra det

ene Studium til det andet, mere end 24 Aar, paa det han des ydermere kunde tjene sit Fædreland baade udi Lærdom og i andre frie Kunster, som lidet havde været bekjendte her i Riget tilforn«. For øvrigt skulde man jo mene, at han bedre havde opfyldt sin Pligt, om han var bleven i Kjøbenhavn og havde ydet praktisk Hjælp under Soten, især da der dengang næppe fandtes nogen anden studeret Læge i Byen; men en saadan praktisk Virksomhed ansaa de medicinske Professorer dengang og endnu længe efter som deres Kald uvedkommende. Som Læge var det dog vistnok, at Morsing 1548 fulgte med Prinds Frederik til Norge i Anledning af hans Hylding som udvalgt Konge.

Vi skulle ikke her dvæle ved de mange forskellige Universitetshverv, som fra Tid til anden betroedes Dr. Christiern Morsing. Derimod skulle vi fremhæve nogle af de Vidnesbyrd, som ere komne til os om hans Lærervirksomhed og videnskabelige Dygtighed. Han havde jo lagt sin Lærdom for Dagen og erhvervet akademiske Grader i tre Fakulteter. Ogsaa i Theologien havde han været Lærer. Særlig berømmes hans store Lærdom i Medicinen, som flere af vore dansk-latinske Digtere have besunget. En Slesviger ved Navn Samuel Meiger, der i sin Ungdom havde studeret ved Kjøbenhavns Universitet, fortæller i et historisk Skrift, han i 1599 udgav i Hamburg, følgende:

»Danmarks Rige har i vore Dage haft en Doctor i Medicinen i Kjøbenhavn, som hed Christiernus Morsianus, han besad en saa overordentlig Lærdom i Lægekunsten, i Sprogene, i de fri Kunster, i Filosofien og overhovedet i alt, hvad en lærd Mand bør vide, at han næsten maatte kaldes et Vidunder, som det er dem vel bekjendt, der have hørt hans Forelæsninger og Disputationer. Han havde ved Siden af sine Lærergaver en saa udmærket Hukommelse, at han udenad kunde recitere sine Poeter, Virgil, Tibul, Properts, Persius og Lucan, som han i sin Ungdom havde lært. Medens jeg studerede i Kjøbenhavn, tildrog sig engang følgende. Der kom en lærd Italiener i Besøg, som

drog omkring for at lære alle Universiteter at kjende. En Dag kom han ind paa Universitetet, hvor han opponerede mod nogle opstillede medicinske Theses, ved hvilken Lejlighed han til Tilhørernes Forundring anførte Galens egne Ord i det græske Sprog. Da han nu var færdig, resumerede Dr. Chr. Morsianus i det græske Sprog og repeterede, hvad Opponenten meget lærdt havde indført, og svarede ham i det samme Sprog, indførte Galen's og Hippokrates's egne Ord og gennemgik de anførte Argumenter saaledes, at den fremmede rent ud tilstod for hele Universitetet og offentlig erklærede, som jeg dengang hørte det af hans egen Mund, at han under saa kold en Himmel og i disse nordlige Lande ikke havde ventet at træffe en Mand af saa stor Dygtighed og med saa fortrinlig en Hukommelse, der paa staaende Fod kunde recitere sin Galen saaledes, som om han havde gjort det efter moden Forberedelse.« — Ogsaa i Mathematikken var Morsing en Mester, og han nævnes som sin Tids største Mathematiker hertilands, ligesom han jevnlig holdt Forelæsninger over dette Fag.

Efter et langt og virksomt Liv døde Dr. Christiern Torkelsen Morsing den 27. Juli 1560, 75 Aar gammel. Han var to Gange gift, og hans sidste Hustru overlevede ham i mange Aar.

Det var i sin Tid et Ordsprog, at »Galenos giver Rigdom«; men skjønt Morsing foruden sin Embedsløn havde adskillige Forleninger, døde han dog uden at efterlade Formue. Skiftet efter ham er endnu bevaret og tillader os ligesom at kige ind i hans Dagligstue — med det lange Fyrrebord og dets »Skivedækken«, Sølvkande og Tinstob, samt Bænkene langs Væggen, belagte med »Bænke-dyner« eller Skinddækken — og at efterse hans Døtres Garderobe med »Kjortlerne af rødt og sort Engelsk« bræmmet med Hermelin, deres Smykkeæsker og »Perlebinnike.« Morsing havde vel et efter den Tids tarvelige Forhold vel forsynet Hus, ja endog flere faste Ejendomme, men da der hvilede en ikke ubetydelig Gjæld paa dem, saa

blev der dog ikke noget sønderligt Overskud. — Men fra den gjenoprettede Højskoles ældste Dage rager den gamle Doctors ærværdige Skikkelse frem ved Siden af Dr. Peder Palladius's som en Mand, hvem Fædrelandet bør mindes med Taknemmelighed. Skulde man en Gang paa Mors være i Forlegenhed for at finde en Mand, for hvem man kunde rejse en Mindestøtte, vilde jeg tillade mig at henvende Opmærksomheden paa den gamle Lærer, der for Aarhundreder siden betegnedes som »et Lys for Danmarks Rige og et Mynster for alle lærde Folk«.

Hvis jeg ikke allerede saa længe havde lagt Beslag paa mine Tilhøreres Opmærksomhed, vilde der være Anledning for mig til ogsaa at fremdrage en anden fortjent Morsingbo fra hine fjerne Tider, en Mand, der samtidig med Dr. Christiern Torkelsen vandt et agtet Navn som Professor ved Kjøbenhavns Universitet, nemlig Magister Christen Mortensen Morsing, der var en fortræffelig Lærer, og døde 1554 i en forholdsvis ung Alder, efterladende et ikke ringe Savn blandt Medlærere og Disciple. Men selv om jeg ikke kan gaa nærmere ind paa denne yngre Morsings Livsforhold¹⁾, haaber jeg dog, at hvad jeg har fortalt, vil have vist mine Tilhørere, at Øen Mors i et vigtigt Tidsrum af vor Historie har afgivet et ikke uvæsentligt Tilskud til det nye Aandsliv, der vakttes ved Reformationen i vort Fædreland, et Liv, der vistnok i første Linie maa betegnes som et vældigt religiøst Gjennembrud, men netop derved viste sig som udsprunget af den rette Kilde, at det frigjørende strakte sin Virkning til saa mange andre Sider af Menneskelivet, at det, næst selve Kristendommen, maa betegnes som det største Fremskridt i Menneskeslægtens Udvikling, som Historien beretter om. At have givet Tilskud til et saadant Fremskridtsværk er i Sandhed ingen ringe Ros.

¹⁾ Se: Rørdam, Kbhvn.s Univ. Hist. IV, 619 ff.

Efter at dette Foredrag var endt, deltog en Del af de tilstedeværende i et Fællesmaaltid, ved hvilket der gaves Lejlighed til under livlig Ordvexel at stifte Bekjendskaber og udvexle Hilsener. Kl. 2¹/₂ aabnedes Mødet paany, og det var kjendeligt, at Tilhørerkredsen var betydelig forøget, saa Formiddagsmødet i alt Fald ikke havde virket afskrækkende.

Følgende Foredrag meddeles efter »Morsø Dagblad« for 27. og 28. Juli 1898.